ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JÁN MAZÁK
της 21ης Ιουνίου 2011 [1]

I — Εισαγωγή

1. Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 72 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73) [2], καθώς και της Συμφωνίας για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, που υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιουνίου 1999 (ΕΕ 2002, L 114, σ. 6) (στο εξής: Συμφωνία).

2. Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο αναιρετικής διαδικασίας μεταξύ του Försäkringskassan (Ταμείου κοινωνικής ασφαλίσεως) (στο εξής: Ταμείο) και της Elisabeth Bergström σχετικά με το δικαίωμα επί οικογενειακών παροχών ενός γονέως ο οποίος εργάσθηκε στην Ελβετία και κατόπιν μετοίκησε στη Σουηδία.

II — Το νομικό πλαίσιο

Α — *Το δίκαιο της Ένωσης*

3. Το άρθρο 1 της Συμφωνίας, που επιγράφεται «Στόχος», προβλέπει τα εξής:

«Ο στόχος της παρούσας συμφωνίας, προς όφελος των υπηκόων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετίας, είναι:

α) να χορηγήσει δικαίωμα εισόδου, διαμονής, προσβάσεως σε μια μισθωτή οικονομική δραστηριότητα, εγκαταστάσεως ως ανεξάρτητου επαγγελματία και το

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Όπως τελικώς τροποποιήθηκε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών με τον κανονισμό (ΕΚ) 1386/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2001, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου και (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, για τον τρόπο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (ΕΕ L 187, σ. 1).

δικαίωμα παραμονής στην επικράτεια των συμβαλλομένων μερών· […]

δ) να παράσχει τις ίδιες συνθήκες διαβίωσης, απασχόλησης και εργασίας με αυτές που παρέχονται στους ημεδαπούς».

4. Το άρθρο 2 της Συμφωνίας, που επιγράφεται «Μη διάκριση», προβλέπει τα εξής:

«Οι υπήκοοι ενός συμβαλλομένου μέρους που διαμένουν νομίμως στην επικράτεια ενός άλλου συμβαλλομένου μέρους δεν αποτελούν αντικείμενο διάκρισης λόγω ιθαγενείας σύμφωνα με τις διατάξεις των παραρτημάτων I, II και III.»

5. Το άρθρο 8 της Συμφωνίας, που επιγράφεται «Συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης», προβλέπει τα εξής:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη ρυθμίζουν, σύμφωνα με το παράρτημα II, τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης με στόχο να εξασφαλίσουν ιδίως:

α) την ισότητα μεταχείρισης,

[…]

γ) τον συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής, όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτών […]».

6. Το άρθρο 1 του παραρτήματος II της Συμφωνίας [3] προβλέπει τα εξής:

«1. Τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν να εφαρμόζουν μεταξύ τους, στον τομέα του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, τις κοινοτικές πράξεις στις οποίες γίνεται αναφορά [όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο υπογραφής της Συμφωνίας] και όπως αυτές τροποποιήθηκαν από το τμήμα Α του παρόντος παραρτήματος ή από αντίστοιχους κανόνες.

2. Ο όρος "κράτος(-η) μέλος(-η)" που εμφαίνεται στις πράξεις στις οποίες γίνεται αναφορά στο τμήμα Α του παρόντος παραρτήματος θεωρείται ότι υποδηλώνει, εκτός από τα κράτη που καλύπτονται από τις εν λόγω κοινοτικές πράξεις, και την Ελβετία.»

7. Το τμήμα Α του παραρτήματος II της Συμφωνίας, που επιγράφεται «Αναφερόμενες πράξεις», προβλέπει τα εξής:

«1. 371 R 1408: Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, σχετικά με την εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως ενημερώθηκε από […]».

3 — Το παράρτημα II αφορά τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως.

8. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, που φέρει τον τίτλο «Ισότης μεταχειρίσεως», ορίζει τα εξής:

«Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από την νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού.»

9. Το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, που τιτλοφορείται «Συνυπολογισμός των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας» και το οποίο βρίσκεται στο κεφάλαιο 7 του κανονισμού αυτού, που επιγράφεται «Οικογενειακές παροχές», προβλέπει τα εξής:

«Ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους η νομοθεσία του οποίου εξαρτά την κτήση του δικαιώματος παροχών από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που πραγματοποιήθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, σαν να επρόκειτο για περιόδους που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει ο φορέας αυτός.»

10. Το άρθρο 89 του κανονισμού 1408/71, που τιτλοφορείται «Ειδικές περιπτώσεις εφαρμογής ορισμένων νομοθεσιών», προβλέπει τα εξής:

«Οι ειδικές περιπτώσεις εφαρμογής των νομοθεσιών ορισμένων κρατών μελών αναφέρονται στο παράρτημα VI.»

11. Το μέρος ΙΔ του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71, που επιγράφεται «Σουηδία», ορίζει τα εξής:

«1. Κατά την εφαρμογή του άρθρου 72 του κανονισμού, για τον καθορισμό του δικαιώματος ενός προσώπου για γονική παροχή, οι περίοδοι ασφάλισης που συμπληρώθηκαν υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους θεωρούνται ότι βασίζονται στον ίδιο μέσο όρο αποδοχών στον οποίο βασίζονται και οι σουηδικές περίοδοι ασφάλισης με τις οποίες συνυπολογίζονται.»

Β — *Εθνικό δίκαιο*

12. Ο Socialförsäkringslagen (νόμος περί κοινωνικής ασφαλίσεως) (1999:799) ορίζει τα εξής:

«Κεφάλαιο 3. Προστασία κοινωνικής ασφαλίσεως

Άρθρο 1 — Όποιος κατοικεί στη Σουηδία ασφαλίζεται για τις ακόλουθες παροχές σύμφωνα με τον Lagen om allmän försäkring (1962:381) [νόμο περί του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως]:

1. επίδομα ιατρικής περίθαλψης κ.λπ., σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 όσον αφορά τις παροχές που καθορίζονται με απόφαση των ταμείων κοινωνικής ασφαλίσεως·

2. γονικό επίδομα στο κατώτατο και στο βασικό επίπεδο·

3. επίδομα ασθενείας και απώλειας της δραστηριότητας υπό μορφή εγγυημένης αποζημιώσεως·

[…]

Άρθρο 4 — Όλα τα πρόσωπα που απασχολούνται στη Σουηδία ασφαλίζονται για τις ακόλουθες παροχές σύμφωνα με τον Lagen om allmän försäkring (1962:381):

1. επίδομα ασθενείας και επίδομα εγκυμοσύνης·

2. γονικό επίδομα πάνω από τα κατώτατο επίπεδο και προσωρινό γονικό επίδομα ·

3. επίδομα ασθενείας βάσει του εισοδήματος και επίδομα απώλειας της δραστηριότητας βάσει του εισοδήματος· […]»

13. Σύμφωνα με τον Lagen om allmän försäkring (1962:381):

«Κεφάλαιο 3. Επίδομα ασθενείας

Άρθρο 2 — Το εισόδημα βάσεως για τον καθορισμό του ύψους του επιδόματος ασθενείας συνίσταται στο χρηματικό ετήσιο εισόδημα που ο ασφαλισμένος μπορεί να αναμένεται ότι θα αποκτήσει από την εργασία του στη Σουηδία […].

Κεφάλαιο 4. Γονικό επίδομα

Άρθρο 6 — Το πλήρες γονικό επίδομα είναι τουλάχιστον 60 SEK ημερησίως (κατώτατο επίπεδο).

Το γονικό επίπεδο καταβάλλεται τις πρώτες 180 ημέρες σε ποσό ίσο προς το επίδομα ασθενείας του γονέα, υπολογιζόμενο βάσει του άρθρου 5, αν ο γονέας επί αδιάλειπτο χρονικό διάστημα τουλάχιστον 240 ημερών πριν από τη γέννηση του τέκνου ή την υπολογισθείσα προς τούτο ημερομηνία ήταν

ασφαλισμένος για επίδομα ασθενείας άνω του κατωτάτου επιπέδου ή θα εδικαιούτο το επίδομα αυτό αν το Ταμείο κοινωνικής ασφαλίσεως εγνώριζε όλες τις σχετικές περιστάσεις. Ωστόσο, για τις πρώτες 180 ημέρες το γονικό επίδομα δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το επίπεδο πλήρους επιδόματος ύψους 150 SEK ημερησίως (βασικό επίπεδο). [...]»

III — Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14. Η Elisabeth Bergström είναι Σουηδή υπήκοος. Κατοικούσε στην Ελβετία από τον Ιανουάριο του 1994 και εργαζόταν εκεί μέχρι τη γέννηση της κόρης της στις 19 Μαρτίου 2002. Η οικογένεια μετοίκησε στη Σουηδία την 1η Σεπτεμβρίου 2002. Ο σύζυγός της άρχισε αμέσως να εργάζεται στη Σουηδία. Η E. Bergström δεν εργάσθηκε στη Σουηδία, αλλά παρέμεινε χωρίς απασχόληση για να αναθρέψει την κόρη τους. Υπέβαλε αίτηση για να της χορηγηθεί γονικό επίδομα στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας από τις 16 Μαρτίου 2003, βάσει του εισοδήματος που αποκτούσε από την εργασία της στην Ελβετία.

15. Το Ταμείο θεώρησε ότι η E. Bergström δεν εδικαιούτο το γονικό επίδομα στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας και αποφάσισε να της χορηγήσει το βασικό γονικό επίδομα, ήτοι 150 SEK ημερησίως. Το Ταμείο της έκρινε ότι, βάσει του κανονισμού 1408/71, οι περίοδοι ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν εντός άλλων κρατών μελών πρέπει επίσης να υπολογίζονται κατά την εκτίμηση του αν πληρούται η προϋπόθεση του κανόνα των 240 ημερών, αλλά ότι η τελευταία ημέρα της περιόδου των 240 ημερών πρέπει να έχει συμπληρωθεί στη Σουηδία.

16. Η E. Bergström προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Länsrätten i Stockholms län (διοικητικού πρωτοδικείου της Στοκχόλμης). Το Länsrätten απέρριψε την προσφυγή με το σκεπτικό, κυρίως, ότι το γονικό επίδομα στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας αποτελεί ασφαλιστική παροχή βασιζόμενη στην απασχόληση.

17. Η E. Bergström άσκησε έφεση ενώπιον του Kammarrätten i Stockholm (διοικητικού εφετείου της Στοκχόλμης), το οποίο απέρριψε την έφεση ως απαράδεκτη. Η E. Bergström άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Regeringsrätten, το οποίο αναίρεσε την απόφαση και επέτρεψε στην E. Bergström να ασκήσει έφεση ενώπιον του Kammarrätten. Το τελευταίο αυτό δικαστήριο δέχθηκε την έφεση της E. Bergström και έκρινε ότι έπρεπε να θεωρηθεί ότι συμπλήρωσε τον απαιτούμενο χρόνο των 240 ημερών μέσω της ασφαλιστικής της περιόδου στην Ελβετία και ότι έπρεπε να της χορηγηθεί επίδομα σε επίπεδο ανώτερο του βασικού βάσει της εργασίας της στην Ελβετία. Το Kammarrätten αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 και στις αποφάσεις της 16ης Φεβρουαρίου 2006 του Δικαστηρίου Rockler [4] και Öberg [5].

4 — Υπόθεση C-137/04 (Συλλογή 2006, σ. I-1441).

5 — Υπόθεση C-185/04 (Συλλογή 2006, σ. I-1453).

18. Το Ταμείο άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Kammarrätten και ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο την απόρριψη της αποφάσεως αυτής και την επικύρωση των αποφάσεων του Länsrätten και του Ταμείου. Η E. Bergström ζήτησε την απόρριψη της αναιρέσεως αυτής.

19. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το Ταμείο θεωρεί τώρα ότι η απαιτούμενη για την κτήση του δικαιώματος περίοδος ασφαλίσεως μπορεί να συμπληρωθεί μέσω της απασχολήσεως σε άλλο κράτος μέλος. Ωστόσο, το Ταμείο υποστηρίζει ότι η E. Bergström δεν έχει δικαίωμα επί υψηλότερου επιπέδου γονικού επιδόματος, δηλαδή πάνω από το βασικό επίπεδο, καθόσον δεν έχει εισόδημα βάσεως για το επίδομα ασθενείας. Το εισόδημα βάσεως για το επίδομα ασθενείας στηρίζεται στην προϋπόθεση ότι η κοινωνική ασφάλιση χρηματοδοτείται μέσω εισοδήματος από την εργασία στη Σουηδία, για το οποίο έχουν καταβληθεί οι νόμιμες επιβαρύνσεις. Επιπλέον, οι διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων δεν έχουν εφαρμογή όσον αφορά την Ελβετία. Συνεπώς, δεν πρέπει εν προκειμένω να εφαρμοστούν οι αποφάσεις Rockler και Öberg, όπως έπραξε το Kammarrätten.

20. Η E. Bergström υποστήριξε ότι ο γονέας που εργάζεται στη Σουηδία και, σε συνάρτηση με τη γέννηση τέκνου, τερματίζει τη σχέση εργασίας του δικαιούται γονικό επίδομα στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας. Ο ίδιος κανόνας πρέπει να ισχύει για εκείνους που μετοικούν στη Σουηδία από άλλο κράτος μέλος της Ένωσης ή από τρίτη χώρα για την οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός 1408/71.

21. Κατά το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, που αφορά τις οικογενειακές παροχές και προβλέπει τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, είναι ασαφές. Ο τίτλος του άρθρου 72 αναφέρεται στον «συνυπολογισμό» των περιόδων ασφαλίσεως. Η διατύπωση του τίτλου σημαίνει ότι το άρθρο εφαρμόζεται μόνον όταν υπάρχει ημεδαπή περίοδος ασφαλίσεως στην οποία μπορεί να συνυπολογισθεί και η αλλοδαπή περίοδος. Ωστόσο, το άρθρο 72 αναφέρει απλώς ότι το κράτος μέλος πρέπει να «λαμβάνει υπόψη» τις περιόδους ασφαλίσεως εντός άλλου κράτους μέλους. Από τη διατύπωση του άρθρου προκύπτει συνεπώς ότι οι αλλοδαπές περίοδοι πρέπει να συνυπολογίζονται, αλλά δεν μπορεί να στηριχθεί άμεσα στη διατύπωση αυτή η άποψη ότι πρέπει να υπάρχει επίσης ημεδαπή περίοδος ασφαλίσεως.

22. Όσον αφορά το επίπεδο των παροχών, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 εξομοιώνει ορισμένες χρονικές περιόδους, που συμπληρώθηκαν στην ημεδαπή και στην αλλοδαπή, αλλά δεν ρυθμίζει, ωστόσο, την έκταση στην οποία πρέπει να εξομοιώνονται τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν στην ημεδαπή και στην αλλοδαπή. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, σε συνδυασμό με το άρθρο 8 της Συμφωνίας, περιέχουν και άλλες διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα ίσης μεταχειρίσεως. Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν είναι σαφές αν το δικαίωμα ίσης μεταχειρίσεως ισχύει και στην περίπτωση των διακινουμένων εργαζομένων που είναι υπήκοοι του

οικείου κράτους μέλους [6] και αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, συνεπάγεται ότι τα εισοδήματα που έχουν αποκτηθεί σε άλλο κράτος μέλος πρέπει να εξομοιωθούν με τα ημεδαπά εισοδήματα κατά τον υπολογισμό των σχετιζόμενων με το εισόδημα οικογενειακών παροχών. Αν τούτο αληθεύει, ανακύπτει το ερώτημα αν αυτό ισχύει και όσον αφορά την Ελβετία, ήτοι μια χώρα για την οποία δεν ισχύει η Συνθήκη.

23. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Regeringsrätten (Σουηδία) υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε η συμφωνία με την Ελβετία περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, την έννοια ότι η προϋπόθεση περί ελάχιστου χρόνου ασφαλίσεως που απαιτείται για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής, συναρτώμενης προς το εισόδημα και καταβαλλόμενης στο πλαίσιο γονικής αδείας, μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούται αν έχει ασκηθεί επαγγελματική δραστηριότητα και έχουν καταβληθεί κοινωνικοασφαλιστικές εισφορές αποκλειστικά στην Ελβετία;

2) Έχει το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε η συμφωνία με την Ελβετία περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 72 του κανονισμού 1408/71, την έννοια ότι τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν στην Ελβετία πρέπει να εξομοιώνονται με τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν στην ημεδαπή κατά την εκτίμηση του δικαιώματος επί οικογενειακής παροχής συναρτώμενης προς το εισόδημα και καταβαλλόμενης στο πλαίσιο γονικής αδείας;»

IV — Διαδικασία

24. Γραπτές παρατηρήσεις υποβλήθηκαν από την E. Bergström, τη Σουηδική και τη Φινλανδική Κυβέρνηση, καθώς και από την Επιτροπή.

25. Σύμφωνα με το άρθρο 54α του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο εισηγητής δικαστής και ο γενικός εισαγγελέας ζήτησαν από τους διαδίκους της κύριας δίκης, τα κράτη μέλη, την Επιτροπή και το Συμβούλιο, να υποβάλουν παρατηρήσεις, εφόσον το επιθυμούν, σχετικά με το αν θεωρούν ότι το αίτημα της E. Bergström για οικογενειακές παροχές εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας. Κατά τη διατύπωση των παρατηρήσεών τους, οι διάδικοι της κύριας δίκης, τα κράτη μέλη, η Επιτροπή και το Συμβούλιο κλήθηκαν να λάβουν υπόψη, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά ή παραδοχές, ήτοι, πρώτον, ότι η E. Bergström είναι Σουηδή υπήκοος στη Σουηδία που έχει υποβάλει τη σχετική αίτηση στο εν λόγω κράτος μέλος, δεύτερον, τα άρθρα 1, 2, 8 και το παράρτημα ΙΙ της Συμφωνίας και, τρίτον, την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Grimme [7].

6 — Απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2008, C-507/06, Klöppel (Συλλογή 2008, σ. I-943, σκέψεις 17 και 18).

7 — Απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2009, C-351/08 (Συλλογή 2009, σ. I-10777).

26. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 4ης Μαΐου 2011, η E. Bergström, η Σουηδική και η Βρετανική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους.

V — Προκαταρκτικό ζήτημα: η δυνατότητα εφαρμογής της Συμφωνίας

27. Η E. Bergström και η Επιτροπή θεωρούν, ως απάντηση στο ερώτημα που υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 54α του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ότι η Συμφωνία έχει εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά και στη διαφορά της κύριας δίκης. Η Σουηδική Κυβέρνηση υποστήριξε στην απάντησή της ότι η κατάσταση της E. Bergström δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας. Κατά την κυβέρνηση αυτή, τα άρθρα 1 και 2 της Συμφωνίας αποσκοπούν στην προστασία των διακινουμένων εργαζομένων από τις διακρίσεις στο κράτος όπου εργάζονται. Ωστόσο, η κατάσταση ενός εργαζομένου στο κράτος καταγωγής του και η κατάστασή του μετά την επιστροφή του στο κράτος αυτό δεν ρυθμίζονται από τη Συμφωνία. Αυτό επιβεβαιώνεται από το άρθρο 9 του παραρτήματος I της Συμφωνίας, το οποίο ορίζει ότι ένας μισθωτός που είναι υπήκοος ενός συμβαλλομένου μέρους δεν μπορεί, λόγω της ιθαγενείας του, να αντιμετωπίζεται διαφορετικά στην επικράτεια του άλλου συμβαλλομένου μέρους σε σχέση με τους ημεδαπούς μισθωτούς. Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε, στην απόφαση Grimme [8], ότι η ίση μεταχείριση που προβλέπεται στο άρθρο 9 του παραρτήματος I της Συμφωνίας δεν εφαρμόζεται στη μεταχείριση του υπηκόου ενός συμβαλλομένου κράτους από τις αρχές του εν λόγω κράτους.

28. Θεωρώ ότι, για να κριθεί αν η Συμφωνία έχει εφαρμογή στις περιστάσεις της κύριας δίκης, πρέπει να εξεταστεί η Συμφωνία αυτή στο σύνολό της, μαζί με τα παραρτήματα και τα πρωτόκολλά της, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα αυτής [9] και δεν είναι σε καμία περίπτωση δευτερεύουσας σημασίας. Τούτου λεχθέντος, η Συμφωνία διευκρινίζει, ωστόσο, και, επομένως, οριοθετεί το ειδικό πεδίο εφαρμογής των παραρτημάτων της. Έτσι, παραδείγματος χάριν, το άρθρο 6 της Συμφωνίας προβλέπει ότι το δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια ενός συμβαλλομένου μέρους στα πρόσωπα που δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα εξασφαλίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις σχετικά με τους μη απασχολουμένους οι οποίες θεσπίζονται στο παράρτημα I [10].

29. Θεωρώ ότι το άρθρο 9 του παραρτήματος I της Συμφωνίας, το οποίο εγγυάται την ίση μεταχείριση των μισθωτών εργαζομένων που είναι υπήκοοι ενός συμβαλλομένου μέρους στην επικράτεια του άλλου συμβαλλόμενου μέρους, και η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Grimme [11] που έκανε εν μέρει αναφορά στη διάταξη αυτή δεν έχουν εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης. Όπως προκύπτει σαφώς από το άρθρο 8 της Συμφωνίας, το παράρτημα

8 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 7.

9 — Βλ. άρθρο 15 της Συμφωνίας.

10 — Βλ., π.χ., άρθρο 4 της Συμφωνίας σχετικά με το δικαίωμα διαμονής και πρόσβασης σε οικονομική δραστηριότητα και το άρθρο 7 σχετικά με άλλα δικαιώματα.

11 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 7.

ΙΙ και όχι το παράρτημα Ι εφαρμόζεται στο ζήτημα του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως των συμβαλλομένων μερών της Συμφωνίας αυτής. Σύμφωνα με το άρθρο 8, στοιχείο α΄, της Συμφωνίας, τα συμβαλλόμενα μέρη ρυθμίζουν, σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙ, τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως με στόχο να εξασφαλίσουν ιδίως την ισότητα μεταχειρίσεως.

30. Επιπλέον, σε αντίθεση με την Ε. Bergström, ο C. Grimme στην πραγματικότητα δεν άσκησε τα δικαιώματα που χορηγούνται βάσει της Συμφωνίας στους υπηκόους των κρατών μελών, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εργασθεί και να διαμείνει στην Ελβετική Συνομοσπονδία [12].

31. Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 1, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΙΙ της Συμφωνίας, που αφορά τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, επιβάλλει στα συμβαλλόμενα μέρη να εφαρμόζουν μεταξύ τους τις πράξεις της Ένωσης στις οποίες γίνεται αναφορά, όπως αυτές ίσχυαν κατά την ημερομηνία της υπογραφής της Συμφωνίας αυτής και όπως τροποποιήθηκαν με το τμήμα Α του παραρτήματος αυτού. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, του παραρτήματος αυτού, «ο όρος "κράτος(-η) μέλος(-η)" που εμφαίνεται στις πράξεις στις οποίες γίνεται αναφορά στο τμήμα Α του παρόντος παραρτήματος θεωρείται ότι υποδηλώνει, εκτός από τα κράτη που καλύπτονται από τις εν λόγω κοινοτικές πράξεις, και την Ελβετία». Ο κανονισμός 1408/71 διαλαμβάνεται στο τμήμα Α του παραρτήματος ΙΙ της Συμφωνίας, που φέρει τον τίτλο «Αναφερόμενες πράξεις». Επομένως, οι διατάξεις του εν λόγω κανονισμού καλύπτουν, εκτός από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και την Ελβετική Συνομοσπονδία [13].

32. Ο κανονισμός 1408/71 εκδόθηκε προκειμένου να συμβάλει στη δημιουργία της μεγαλύτερης δυνατής ελεύθερης κυκλοφορίας των διακινουμένων εργαζομένων. Ο σκοπός αυτός δεν θα επιτυγχανόταν αν, ως συνέπεια της ασκήσεως του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας, οι εργαζόμενοι έχαναν τα πλεονεκτήματα κοινωνικής ασφαλίσεως τα οποία τους διασφαλίζει η νομοθεσία ενός κράτους μέλους, ιδίως όταν τα πλεονεκτήματα αυτά αποτελούν αντιπαροχή εισφορών που έχουν καταβάλει [14].

33. Κατά την άποψή μου, τα συμβαλλόμενα μέρη της Συμφωνίας, με τη ρητή αναφορά

12 — Το προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο στην υπόθεση Grimme επικεντρώθηκε στο αν ο C. Grimme, Γερμανός υπήκοος και διευθύνων σύμβουλος του γερμανικού υποκαταστήματος μιας ελβετικής εταιρίας, ήταν υποχρεωμένος να είναι ασφαλισμένος στο εκ του νόμου συνταξιοδοτικό ασφαλιστικό σύστημα. Ο γερμανικός κώδικας κοινωνικής ασφαλίσεως προβλέπει απαλλαγή των μελών του διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρίας από την υποχρέωση υπαγωγής στο εκ του νόμου συνταξιοδοτικό ασφαλιστικό σύστημα. Η υπόθεση αυτή αφορούσε σε μεγάλο βαθμό το ζήτημα του περιορισμένου δικαιώματος εγκαταστάσεως των νομικών προσώπων και της ελευθερία παροχής υπηρεσιών που προβλέπει η Συμφωνία. Ωστόσο, ο C. Grimme ισχυρίστηκε επίσης, ως μισθωτός εργαζόμενος, ότι η υποχρεωτική υπαγωγή στο εκ του νόμου ασφαλιστικό σύστημα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως των εργαζομένων που κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 του παραρτήματος Ι της Συμφωνίας, στον βαθμό που εξαιρούνταν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου των ανωνύμων εταιριών που διέπονται από το γερμανικό δίκαιο. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 9 του παραρτήματος Ι της Συμφωνίας, το οποίο εγγυάται την ίση μεταχείριση των μισθωτών εργαζομένων που είναι υπήκοοι ενός συμβαλλομένου μέρους στην επικράτεια του άλλου συμβαλλομένου μέρους, αφορά μόνο την περίπτωση των δυσμενών διακρίσεων λόγω ιθαγενείας σε βάρος του υπηκόου συμβαλλομένου μέρους στην επικράτεια του άλλου συμβαλλομένου μέρους. Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι η θέση του C. Grimme ως μέλους του διοικητικού συμβουλίου μιας ανώνυμης εταιρίας ελβετικού δικαίου δεν ασκούσε επιρροή όσον αφορά το ζήτημα των δυσμενών διακρίσεων. Βλ. σκέψεις 46 έως 49 της προπαρατεθείσας στην υποσημείωση 7 αποφάσεως).

13 — Βλ. απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2010, C-247/09, Xhymshiti (Συλλογή 2010, σ. I-11845, σκέψεις 31 έως 33). Βλ. επίσης απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, C-16/09, Schwemmer (Συλλογή 2010, σ. I-9717, σκέψη 32).

14 — Βλ. υπό την έννοια αυτή, π.χ., απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1986, 284/84, Spruyt (Συλλογή 1986, σ. 685, σκέψεις 18 και 19).

στον κανονισμό 1408/71, στο τμήμα Α του παραρτήματος ΙΙ της Συμφωνίας, αποσκοπούσαν επίσης να εξασφαλίσουν την τήρηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των διακινουμένων εργαζομένων εντός της επικράτειας των συμβαλλομένων μερών. Επιπλέον, θεωρώ ότι οι σκοποί της Συμφωνίας, ιδίως αυτοί που ορίζονται στο άρθρο 1, στοιχείο α΄, της εν λόγω Συμφωνίας σχετικά με το δικαίωμα, μεταξύ άλλων, της εισόδου, διαμονής, πρόσβασης σε μισθωτή οικονομική δραστηριότητα και το δικαίωμα παραμονής στην επικράτεια των συμβαλλομένων μερών, και βεβαίως στο άρθρο 1 στοιχείο δ΄, της εν λόγω Συμφωνίας, ειδικότερα δε ο στόχος που αφορά την ισότητα των συνθηκών διαβίωσης, θα παρακωλύονταν σοβαρά αν τα δικαιώματα που χορηγούνται στο πλαίσιο της Συμφωνίας ίσχυαν μόνο κατά περιορισμένο και συνεπαγόμενο περικοπές τρόπο, όταν ο υπήκοος του ενός συμβαλλόμενου μέρους βρίσκεται σε άλλο συμβαλλόμενο μέρος. Οι εν λόγω στόχοι, καθώς και η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων που προβλέπεται στο άρθρο 2 της Συμφωνίας, θα διακυβεύονταν αν οι πολίτες της Ενώσεως, έχοντας ασκήσει το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας στο πλαίσιο της Συμφωνίας, δεν μπορούσαν να επικαλεστούν τις διατάξεις της κατά την επιστροφή τους στο κράτος μέλος καταγωγής τους.

34. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι το αίτημα της Ε. Bergström για οικογενειακές παροχές εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμφωνίας. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, της Συμφωνίας, στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που προβλέπονται στον κανονισμό 1408/71 πρέπει να αναγνωρισθεί ισοδύναμο αποτέλεσμα όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

VI — Εκτίμηση

Α — *Πρώτο ερώτημα: ο απαιτούμενος χρόνος ασφαλίσεως*

35. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο, σύμφωνα με το σουηδικό δίκαιο, για την κτήση δικαιώματος επί γονικού επιδόματος στο επίπεδο επιδόματος ασθενείας, απαιτείται η συμπλήρωση μιας ελάχιστης περιόδου ασφαλίσεως ή απασχολήσεως. Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί σχετικά με το αν, σύμφωνα με το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, η εν λόγω περίοδος μπορεί να συμπληρωθεί στο σύνολό της μέσω της απασχολήσεως και της ασφαλίσεως στην Ελβετία ή αν μια περίοδος ασφαλίσεως ή απασχολήσεως πρέπει επίσης να έχει συμπληρωθεί στη Σουηδία. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ειδικότερα ότι το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 είναι ασαφές αν ληφθούν υπόψη ο τίτλος του άρθρου αυτού και το μέρος ΙΔ, παράγραφος 1, του παραρτήματος VI του κανονισμού αυτού

36. Με τις παρατηρήσεις που διατύπωσε ενώπιον του Δικαστηρίου, η E. Bergström υποστήριξε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, η εν λόγω περίοδος μπορεί να συμπληρωθεί στο σύνολό της μέσω της απασχολήσεως και της ασφαλίσεως στην Ελβετία. Η άμεση εφαρμογή του άρθρου 72 του κανονισμού 1408/71 και η κατ' αναλογίαν εφαρμογή των αποφάσεων του Δικαστηρίου Öberg [15] και Rockler [16] συνεπάγονται ότι η εθνική νομοθεσία κράτους μέλους που παραλείπει να λάβει υπόψη τις περιόδους κατά τις οποίες ο εργαζόμενος καλυπτόταν από την ασφάλιση ασθενείας άλλου κράτους μέλους ή η εθνική νομοθεσία η οποία απαιτεί μια περίοδο κοινωνικής ασφαλίσεως στην ημεδαπή επιπλέον της ασφαλιστικής περιόδου στην αλλοδαπή αποτρέπει τους πολίτες του κράτους μέλους αυτού να αποδημήσουν και να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος. Η Σουηδική Κυβέρνηση υποστήριξε με τις γραπτές παρατηρήσεις της ότι, σύμφωνα με την αρχή της ισότητας, το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μια περίοδος ασφαλίσεως μπορεί να συμπληρωθεί στο σύνολό της σε άλλο κράτος μέλος ή στην Ελβετία. Ωστόσο, στην απάντησή της στην ερώτηση που της υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 54α του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου καθώς και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Σουηδική Κυβέρνηση τροποποίησε τη θέση της όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα και δήλωσε ότι φρονεί ότι η απαίτηση που επιβάλλει το εθνικό δίκαιο ότι μια περίοδος ασφαλίσεως πρέπει επίσης να έχει συμπληρωθεί στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα είναι συμβατή προς τη Συμφωνία και προς το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71. Η Φινλανδική Κυβέρνηση φρονεί ότι η διατύπωση και ο τίτλος του άρθρου 72 του κανονισμού 1408/71 επιβάλλουν τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας και το εν λόγω άρθρο πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν απαγορεύει νομοθεσία κράτους μέλους η οποία απαιτεί τη συμπλήρωση ορισμένης περιόδου ασφαλίσεως ή απασχολήσεως σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτή, προκειμένου να αποκτηθεί το δικαίωμα επί παροχών. Με την αίτησή της για διατύπωση παρατηρήσεων στην υπό κρίση υπόθεση, η Βρετανική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 δεν απαιτεί να έχει συμπληρωθεί μια περίοδο απασχολήσεως ή ασφαλίσεως εντός του κράτους στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση για καταβολή επιδόματος. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ελληνική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι στο πρώτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση και ότι τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν μια περίοδο ασφαλίσεως ή απασχολήσεως συμπληρωθείσα στην ημεδαπή, σύμφωνα με το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71

37. Η Επιτροπή φρονεί ότι το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του σκοπού του που συνίσταται στην εφαρμογή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων. Η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου Öberg και Rockler. Το άρθρο 8, στοιχείο γ΄, της Συμφωνίας προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη ρυθμίζουν, σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙ της εν λόγω Συμφωνίας, τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως με στόχο να εξασφαλίσουν τον συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, μεταξύ

15 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 5.
16 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

άλλων, για την κτήση του δικαιώματος προς λήψη παροχής. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του παραρτήματος ΙΙ της Συμφωνίας, τα μέρη συμφωνούν να εφαρμόζουν ορισμένες κοινοτικές πράξεις, συμπεριλαμβανομένου του κανονισμού 1408/71. Η Επιτροπή φρονεί ότι οι σχετικές διατάξεις της Συμφωνίας είναι ρητές διατάξεις οι οποίες, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου [17], πρέπει να ερμηνεύονται κατ' αναλογία, σύμφωνα με τους αντίστοιχους κανόνες του δικαίου της Ένωσης. Η Επιτροπή φρονεί συνεπώς, σύμφωνα με τις αποφάσεις Öberg και Rockler, ότι το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι περίοδοι που συμπληρώθηκαν σε άλλο κράτος μέλος δεν θα πρέπει οπωσδήποτε να προστίθενται σε περιόδους που έχουν συμπληρωθεί στο κράτος μέλος στο οποίο ζητείται η καταβολή της παροχής, καθόσον άλλως οι πολίτες της Ενώσεως θα αποτρέπονταν να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος. Σε περίπτωση που το Δικαστήριο θεωρήσει ότι απαιτείται μια περίοδος ασφαλίσεως ή απασχολήσεως στη Σουηδία, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο σύζυγος της E. Bergström άρχισε να εργάζεται στη Σουηδία από την 1η Σεπτεμβρίου 2002 και ότι συμπλήρωσε την απαιτούμενη περίοδο, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Hoever και Zachow [18]. Η απόφαση αυτή προβλέπει ότι οι οικογενειακές παροχές, από την ίδια τους τη φύση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οφείλονται σε ένα άτομο ανεξάρτητα από την οικογενειακή του κατάσταση. Όταν η χορήγηση επιδόματος προορίζεται να αντισταθμίσει τα οικογενειακά βάρη, δεν έχει σημασία σε ποιον γονέα θα χορηγηθεί το επίδομα αυτό.

38. Δεν αμφισβητείται ότι οι παροχές που προβλέπονται από την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης σουηδική νομοθεσία είναι «οικογενειακές παροχές» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 [19].

39. Ενώ ένα κράτος μέλος έχει το δικαίωμα, σύμφωνα με την αρχή ότι τα κράτη μέλη παραμένουν αρμόδια να καθορίζουν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, να προβλέπει έναν απαιτούμενο χρόνο ασφαλίσεως για την κτήση του δικαιώματος επί οικογενειακών παροχών, το άρθρο 48 στοιχείο α΄, ΣΛΕΕ ορίζει την αρχή του συνυπολογισμού ορισμένων χρονικών περιόδων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τα κράτη μέλη. Η αρχή αυτή τίθεται σε εφαρμογή εν προκειμένω από το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, όσον αφορά

17 — Βλ. αποφάσεις Grimme, παρατεθείσα στην υποσημείωση 7· της 11ης Φεβρουαρίου 2010, C-541/08, Fokus Invest (Συλλογή 2010, σ. I-1025), και της 15ης Ιουλίου 2010, C-70/09, Hengartner και Gasser (Συλλογή 2010, σ. I-7233).

18 — Απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 1996, C-245/94 και C-312/94 (Συλλογή 1996, σ. I-4895, σκέψη 37).

19 — Με την απόφαση της 11ης Ιουνίου 1998, C-275/96, Kuusijärvi (Συλλογή 1998, σ. I-3419, σκέψη 57), το Δικαστήριο επανέλαβε την πάγια νομολογία του ότι μια παροχή θεωρείται παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 στο μέτρο που χορηγείται, χωρίς οποιαδήποτε ατομική και συνεπαγόμενη διακρίσεις εκτίμηση των ατομικών αναγκών, στους δικαιούχους βάσει μιας από τον νόμο καθοριζομένης καταστάσεως και εφόσον έχει σχέση με κάποιον από τους κινδύνους που ρητώς απαριθμούνται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71. Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις της σουηδικής νομοθεσίας περί της χορηγήσεως του γονικού επιδόματος παρέχουν στους δικαιούχους ένα από τον νόμο καθοριζόμενο δικαίωμα και ότι το επίδομα αυτό χορηγείται στα άτομα που πληρούν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς καμία ατομική και συνεπαγόμενη διακρίσεις εκτίμηση των ατομικών αναγκών τους. Εξάλλου, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το επίμαχο επίδομα σκοπεί να επιτρέψει σε έναν από τους γονείς να αφιερωθεί στην ανατροφή ενός μικρού παιδιού, ειδικότερα δε να παράσχει ανταμοιβή για την ανατροφή του τέκνου, να αντισταθμίσει τα λοιπά έξοδα επιμέλειας και ανατροφής και, ενδεχομένως, να μετριάσει τις αρνητικές οικονομικές συνέπειες από την απώλεια εισοδήματος λόγω μη ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας. Το επίδομα θεωρήθηκε συνεπώς οικογενειακή παροχή κατά την έννοια των άρθρων 1, στοιχείο κα΄, σημείο i, και 4, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού 1408/71. Βλ. επίσης σκέψεις 58 έως 60 της αποφάσεως αυτής.

τις οικογενειακές παροχές. Η αρχή του συνυπολογισμού αποτελεί μία από τις βασικές αρχές που διέπουν το συντονισμό εντός της Ενώσεως των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών, με την οποία επιδιώκεται να διασφαλιστεί ότι η άσκηση του αναγνωριζομένου από τη Συνθήκη δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας δεν συνεπάγεται απώλεια των πλεονεκτημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως που θα μπορούσε να αξιώσει ο εργαζόμενος αν είχε διανύσει όλη τη σταδιοδρομία του σε ένα μόνο κράτος μέλος. Μια τέτοια συνέπεια θα μπορούσε να αποτρέψει τον εργαζόμενο της Ενώσεως από την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και θα αποτελούσε εμπόδιο στην άσκηση της ελευθερίας αυτής [20].

40. Το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, που επιγράφεται «[σ]υνυπολογισμός των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας», ορίζει ότι, αν η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά την κτήση του δικαιώματος παροχών από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, οι περίοδοι ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που πραγματοποιήθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους λαμβάνονται υπόψη σαν να επρόκειτο για περιόδους που πραγματοποιήθηκαν στο πρώτο κράτος μέλος. Κατά την άποψή μου, καίτοι η χρήση της λέξεως «συνυπολογισμός» [21] στον τίτλο του άρθρου 72 του κανονισμού 1408/71 μπορεί, θεωρητικά, να δημιουργήσει ασάφεια, καθόσον μπορεί ενδεχομένως να συναχθεί, όπως επισημαίνεται από το αιτούν δικαστήριο, μια απαίτηση αθροίσεως δύο ή περισσοτέρων σχετικών περιόδων σε διάφορα κράτη μέλη, με συνέπεια να αποκλείεται μία μόνο περίοδο που συμπληρώθηκε αποκλειστικά και μόνο σε ένα κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα, εντούτοις το σαφές γράμμα του άρθρου 72 του κανονισμού 1408/71 δεν αφήνει περιθώριο για αμφιβολία και κατ' ουδένα τρόπο μπορεί να στηρίξει το συμπέρασμα το οποίο συνήγαγε το αιτούν δικαστήριο ούτε βεβαίως την ερμηνεία της διατάξεως αυτής που προβάλλουν η Σουηδική, η Φινλανδική και η Βρετανική Κυβέρνηση.

41. Η κατά γράμμα ερμηνεία του άρθρου 72 του κανονισμού 1408/71 στηρίζει σαφώς τη θέση ότι, όταν η κρίσιμη περίοδος έχει εξ ολοκλήρου συμπληρωθεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του αρμόδιου φορέα, η περίοδος αυτή πρέπει να θεωρείται ισοδύναμη με περίοδο συμπληρωθείσα στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα [22] και ότι η συμπλήρωση της εν λόγω περιόδου και μόνον μπορεί να δημιουργήσει δικαιώματα στο εν λόγω κράτος μέλος. Η σαφής διατύπωση του άρθρου 72 δεν επιτρέπει την επιβολή από το κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα οιωνδήποτε περαιτέρω, πρόσθετων προϋποθέσεων

20 — Βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 20ής Ιανουαρίου 2005, C-306/03, Salgado Alonso (Συλλογή 2005, σ. I-705, σκέψεις 28 και 29), και της 3ης Μαρτίου 2011, C-440/09, Tomaszewska (Συλλογή 2011, σ. I-1033, σκέψεις 30 και 31).

21 — Στα γαλλικά «totalisation»: Η ίδια λέξη περιέχεται στο άρθρο 48, στοιχείο α΄, ΣΛΕΕ.

22 — Βλ. κατ' αντιδιαστολή και για τη σύγκριση απλώς της τεχνικής διατυπώσεως άρθρο 67, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 1408/71.

περί υποχρεωτικής συμπληρώσεως ασφαλιστικής περιόδου στην ημεδαπή.

42. Θεωρώ επίσης ότι το μέρος ΙΔ, παράγραφος 1, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71, που αφορά τη Σουηδία και το οποίο προβλέπει, σε σχέση με την εφαρμογή του άρθρου 72 του εν λόγω κανονισμού, ότι, για τον καθορισμό του δικαιώματος ενός προσώπου για γονική παροχή, οι περίοδοι ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους θεωρούνται ότι βασίζονται στον ίδιο μέσο όρο αποδοχών στον οποίο βασίζονται και οι σουηδικές περίοδοι ασφαλίσεως με τις οποίες συνυπολογίζονται, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια, όπως προτείνεται από το αιτούν δικαστήριο, ότι το σουηδικό δίκαιο θα μπορούσε να απαιτήσει μια περίοδο ασφαλίσεως ή απασχολήσεως στη Σουηδία, προκειμένου να αποκτηθεί δικαίωμα για οικογενειακές παροχές. Κατά την άποψή μου, από το γράμμα του μέρους ΙΔ, παράγραφος 1, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 προκύπτει σαφώς ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται σε συνδυασμό με το άρθρο 72 του εν λόγω κανονισμού. Επιπλέον, θεωρώ ότι το μέρος ΙΔ, παράγραφος 1, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 δεν προβλέπει ούτε καν υποδηλώνει ότι είναι υποχρεωτική μια περίοδος ασφαλίσεως στην Σουηδία. Πράγματι, κατά τη γνώμη μου, το μέρος ΙΔ, παράγραφος 1, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 έχει σημασία μόνον στις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχουν στην πραγματικότητα δύο κρίσιμες περίοδοι ασφαλίσεως σε σχέση με ένα πρόσωπο, μία στη Σουηδία και μία σε άλλο κράτος μέλος. Υπό τις συνθήκες αυτές, το μέρος ΙΔ, παράγραφος 1, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 προβλέπει ειδικούς κανόνες για τη Σουηδία που αφορούν το εισόδημα με βάση το οποίο προσδιορίζεται το δικαίωμα ενός προσώπου για γονική παροχή. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι το μέρος ΙΔ, παράγραφος 1, του παραρτήματος VI του κανονισμού 1408/71 δεν έχει εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης.

43. Επιπλέον, εκτιμώ ότι το ως άνω συμπέρασμα ενισχύεται όχι μόνον από τη γραμματική ερμηνεία των οικείων διατάξεων του κανονισμού 1408/71, αλλά και από τη νομολογία του Δικαστηρίου, όπως επίσης από τους σκοπούς και τις διατάξεις της Συμφωνίας. Το Δικαστήριο έκρινε, στις υποθέσεις Öberg [23] και Rockler [24], ότι η εθνική νομοθεσία η οποία δεν λαμβάνει υπόψη, για τον υπολογισμό του ποσού του γονικού επιδόματος, τις περιόδους απασχολήσεως που έχει συμπληρώσει ο ενδιαφερόμενος ως ασφαλισμένος στο κοινό σύστημα ασφαλίσεως ασθενείας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δύναται να αποθαρρύνει τους υπηκόους κράτους μέλους να εγκαταλείψουν το κράτος αυτό για να αναλάβουν επαγγελματική δραστηριότητα σε θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ευρισκόμενο στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, καθόσον, αποδεχόμενοι θέση απασχολήσεως σε τέτοιο όργανο, θα στερούνταν της δυνατότητας να τύχουν οικογενειακής παροχής, χορηγουμένης βάσει του εθνικού συστήματος ασφαλίσεως ασθενείας, στην οποία θα είχαν δικαίωμα εάν δεν είχαν αποδεχθεί την ως άνω θέση απασχολήσεως. Κατά συνέπεια, η επίμαχη στο πλαίσιο των υποθέσεων Öberg [25] και Rockler [26] σουηδική νομοθεσία περί γονικού επιδόματος κρίθηκε ότι αποτελούσε εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων σύμφωνα με το άρθρο 39 ΕΚ (νυν άρθρο 45 ΣΛΕΕ). Κατά την άποψή μου, η συλλογιστική του Δικαστηρίου στις αποφάσεις αυτές δεν μπορεί να περιοριστεί, όπως υποστήριξε η Βρετανική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, στα

23 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 5, σκέψη 16.
24 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψη 19.
25 — Βλ. σκέψη 17.
26 — Βλ. σκέψη 20.

συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά των σχετικών υποθέσεων και, συνεπώς, σε περιπτώσεις που αφορούν πρώην μονίμους ή μη υπαλλήλους των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αποφάσεις στις υποθέσεις αυτές υπογραμμίζουν την αρχή του συνυπολογισμού που προβλέπεται στο άρθρο 48, στοιχείο α΄, ΣΛΕΕ [27] το οποίο ορίζει ότι, κατ' αρχήν, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την κτήση του δικαιώματος επί παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως εντός κράτους μέλους, οι περίοδοι ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που έχουν πραγματοποιηθεί από διακινούμενο εργαζόμενο σε άλλο κράτος μέλος πρέπει να αντιμετωπίζονται ως απολύτως ισοδύναμες με περιόδους που έχουν συμπληρωθεί στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα. Κατά την άποψή μου, εξαιρέσεις από την αρχή αυτή, στο πλαίσιο των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, πρέπει να προβλέπονται ρητώς και σαφώς από τον νομοθέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης [28]. Σε περίπτωση αμφιβολίας, θεωρώ ότι η αρχή του συνυπολογισμού θα πρέπει να υπερισχύει.

44. Φαίνεται ως εκ τούτου, σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 48, στοιχείο α΄, ΣΛΕΕ και το σκεπτικό του Δικαστηρίου στις αποφάσεις Öberg και Rockler, ότι οι κρίσιμες περίοδοι ασφαλίσεως και απασχολήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 μπορούν να συμπληρωθούν στο σύνολό τους μέσω της απασχολήσεως και ασφαλίσεως σε ένα κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα. Η απαίτηση ότι μια περίοδος ασφαλίσεως ή ασφαλίσεως πρέπει να έχει συμπληρωθεί εντός του κράτους μέλους του αρμόδιου φορέα [29] θα μπορούσε να αποτρέψει τον υπήκοο του εν λόγω κράτους μέλους να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του για να ασκήσει την ελευθερία κυκλοφορίας [30].

45. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται από το αιτούν δικαστήριο, η ερμηνεία που έχει δοθεί στις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης όσον αφορά την εσωτερική αγορά δεν μπορεί αυτομάτως να εφαρμοστεί κατ' αναλογία για να ερμηνευθεί η Συμφωνία, εκτός αν υπάρχουν ρητές προς τούτο διατάξεις προβλεπόμενες από την ίδια τη Συμφωνία [31]. Η διαφορά της κύριας δίκης, πρέπει συνεπώς να εξετασθεί υπό το πρίσμα των ειδικών διατάξεων της Συμφωνίας.

46. Κατά πάγια νομολογία, για τους σκοπούς της εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, η Ελβετική Συνομοσπονδία πρέπει να εξομοιώνεται με κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης [32]. Επομένως, το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71 και το μέρος ΙΔ, παράγραφος 1, του παραρτήματος VI του κανονισμού αυτού αφορά επίσης την Ελβετική Συνομοσπονδία.

47. Κατά την άποψή μου, ενώ οι αποφάσεις Öberg και Rockler στηρίζονται στο άρθρο 39

27 — Το οποίο θεσπίστηκε προκειμένου να διασφαλιστεί η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων που προβλέπεται στο άρθρο 45 ΣΛΕΕ.

28 — Βλ. για παράδειγμα, το άρθρο 67, παράγραφος 3, του κανονισμού 1048/71 που αφορά την ειδική περίπτωση των επιδομάτων ανεργίας.

29 — Εάν υπονοούνταν μια τέτοια απαίτηση, σε αντίθεση προς το σαφές γράμμα της εν λόγω διατάξεως και, επομένως, κατά την άποψή μου, προς τη ρητή και σαφή βούληση του νομοθέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τότε θα ετίθετο το ερώτημα ως προς την ελάχιστη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου ασφαλίσεως στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα. Όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, το Ταμείο θεώρησε ότι οι περίοδοι ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί σε άλλα κράτη μέλη θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν προκειμένου να εκτιμηθεί αν η σχετική με το ελάχιστο χρονικό διάστημα των 240 ημερών απαίτηση για τη λήψη γονικού επιδόματος στη Σουηδία είχαν ολοκληρωθεί, υπό την προϋπόθεση ότι η *τελευταία ημέρα* του χρονικού αυτού διαστήματος των 240 ημερών συμπληρώθηκε στη Σουηδία.

30 — Βλ. αποφάσεις Öberg (παρατεθείσα στην υποσημείωση 5), σκέψη 15, και Rockler (παρατεθείσα στην υποσημείωση 4), σκέψη 18.

31 — Βλ. αποφάσεις Grimme (παρατεθείσα στην υποσημείωση 7) και Fokus Invest (παρατεθείσα στην υποσημείωση 17).

32 — Βλ. σημεία 31 έως 33 ανωτέρω.

ΕΚ (νυν άρθρο 45 ΣΛΕΕ) και συνεπώς δεν μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, φρονώ ότι η συλλογιστική του Δικαστηρίου στις αποφάσεις αυτές, μαζί με την αρχή του συνυπολογισμού όπως προβλέπεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 48, στοιχείο α΄, ΣΛΕΕ και τη σχετική νομολογία, πρέπει να εφαρμοστεί, mutatis mutandis, στη διαφορά της κύριας δίκης. Μια τέτοια εφαρμογή είναι αναγκαία προκειμένου να υλοποιηθούν οι σκοποί της Συμφωνίας όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, ιδίως αυτοί που ορίζονται στο άρθρο της 1, στοιχεία α΄ και δ΄. Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι η αρχή του συνυπολογισμού, όσον αφορά την εξασφάλιση και τη διατήρηση των παροχών της κοινωνικής ασφαλίσεως, προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 8, στοιχείο γ΄, της Συμφωνίας.

48. Στο πλαίσιο της κύριας δίκης, θεωρώ ότι οι στόχοι της Συμφωνίας θα διακυβεύονταν σοβαρά αν οι περίοδοι ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που συμπληρώθηκαν στην Ελβετία και οι οποίες στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται να ήταν αρκετά μακρόχρονες [33], δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη κατά την επιστροφή του εργαζομένου στην Ένωση, για να μπορέσει αυτός να αποκτήσει δικαίωμα επί οικογενειακών παροχών, παρά μόνον αν οι σχετικές περίοδοι που συμπληρώθηκαν στην Ελβετία προσετίθεντο σε κάποια υποθετική ελάχιστη περίοδο ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα.

49. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 8 της Συμφωνίας, το άρθρο 72 του κανονισμού 1408/71, όταν, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους, η απόκτηση του δικαιώματος επί οικογενειακών παροχών εξαρτάται από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, ο αρμόδιος φορέας του εν λόγω κράτους μέλους πρέπει να λαμβάνει υπόψη για τον σκοπό αυτό μια περίοδο ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που έχει συμπληρωθεί στο σύνολό της στην Ελβετία.

Β — *Δεύτερο ερώτημα: το επίπεδο των παροχών*

50. Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, βάσει της Συμφωνίας και των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 72 του κανονισμού 1408/71, ένα πρόσωπο το οποίο, πριν από τη λήψη της γονικής άδειας, εργάστηκε στην Ελβετία και κατά συνέπεια δεν είχε εισόδημα βάσεως για το επίδομα ασθενείας στη Σουηδία έχει εντούτοις δικαίωμα επί γονικού επιδόματος στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας βάσει του εισοδήματός τους στην Ελβετία.

51. Ο σκοπός του κανονισμού 1408/71, όπως αναφέρει η δεύτερη και η τέταρτη αιτιολογική σκέψη του, έγκειται στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ταυτόχρονη τήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των εθνικών νομοθεσιών κοινωνικής ασφαλίσεως. Προς τούτο, όπως προκύπτει από την πέμπτη, έκτη και δέκατη αιτιολογική σκέψη, ο κανονισμός αυτός στηρίζεται στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως των εργαζομένων έναντι των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών και σκοπεί στην κατά το

33 — Βλ. σημείο 14 ανωτέρω.

δυνατό διασφάλιση της ίσης μεταχειρίσεως όλων των εργαζομένων που απασχολούνται στο έδαφος κράτους μέλους καθώς και της μη δυσμενούς μεταχειρίσεως των εργαζομένων που ασκούν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας [34].

52. Όπως αναφέρουν το αιτούν δικαστήριο και η Επιτροπή, ο κανονισμός 1408/71 περιέχει ειδικές διατάξεις για τον υπολογισμό ορισμένων ειδών παροχών. Ωστόσο, σε αντίθεση για παράδειγμα προς τα άρθρα 23, 47, 58 και 68 του κανονισμού 1408/71, σχετικά με τον υπολογισμό αντιστοίχως των παροχών ασθένειας και μητρότητας, συντάξεως γήρατος και αναπηρίας, εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών, καθώς και ανεργίας, δεν υπάρχει ειδική διάταξη του εν λόγω κανονισμού που να διέπει τον υπολογισμό των οικογενειακών παροχών που μπορούν να έχουν εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης [35].

53. Η Σουηδική και η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή φρονούν ότι το επίμαχο στο πλαίσιο της κύριας δίκης επίδομα θα πρέπει να υπολογίζεται κατ' αναλογία προς το άρθρο 23 του κανονισμού 1408/71, το οποίο αφορά τον υπολογισμό των παροχών σε χρήμα, που αφορούν ασθένεια και μητρότητα, με βάση τις μέσες αποδοχές. Η Σουηδική και η Φινλανδική Κυβέρνηση φρονούν ότι μόνο το εισόδημα που αποκτάται στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα μπορεί να ληφθεί υπόψη για τον σκοπό αυτό. Η Επιτροπή φρονεί ότι υπάρχει μια γενική αρχή σύμφωνα με την οποία το εισόδημα που αποκτήθηκε σε άλλο κράτος μέλος δεν λαμβάνεται υπόψη κατά τον υπολογισμό των παροχών. Ωστόσο, αν οι σουηδικές αρχές κατέβαλλαν στην E. Bergström γονικό επίδομα μόνο στο βασικό επίπεδο, τότε θα μεταχειρίζονταν άνισα τους διακινούμενους εργαζόμενους και εκείνους που παρέμειναν στη Σουηδία. Προκειμένου να εξαλειφθεί η διάκριση αυτή, ως βάση για τον υπολογισμό αυτό πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι μέσες αποδοχές ενός προσώπου που ασκεί το ίδιο επάγγελμα και έχει τα ίδια προσόντα με την E. Bergström.

54. Κατά τη γνώμη μου, ελλείψει ειδικής διατάξεως στο κεφάλαιο 7 του κανονισμού 1408/71 διέπουσας τον υπολογισμό των οικογενειακών παροχών και, συνεπώς, ελλείψει οποιουδήποτε σχετικού συντονιστικού κανόνα, οι επίμαχες οικογενειακές παροχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού πρέπει να υπολογίζονται βάσει της νομοθεσίας του αρμόδιου κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι οι θεσπιζόμενες προϋποθέσεις δεν συνεπάγονται καμία πρόδηλη ή συγκεκαλυμμένη διάκριση μεταξύ των εργαζομένων της Ένωσης. Συνεπώς, εφαρμόζονται οι διατάξεις του εθνικού δικαίου που διέπουν τον υπολογισμό των παροχών, εφόσον αυτές είναι σύμφωνες προς το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71.

55. Το αιτούν δικαστήριο και η Σουηδική Κυβέρνηση φρονούν ότι το άρθρο 3,

34 — Απόφαση της 9ης Μαρτίου 2006, C-493/04, Piatkowski (Συλλογή 2006, σ. I-2369, σκέψη 19).

35 — Στη διάταξη περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο ανέφερε ότι δεν αμφισβητείται ότι η E. Bergström δεν εμπίπτει στις διατάξεις των άρθρων 71, παράγραφος 1, στοιχείο α', περίπτωση ii, και στοιχείο β', περίπτωση ii, και 72α του κανονισμού 1408/71.

παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 αποσκοπεί απλώς στο να εξασφαλίσει ότι οι αλλοδαποί υπήκοοι στους οποίους εφαρμόζεται ο κανονισμός έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως οι ημεδαποί κράτους μέλους. Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεν είναι σαφές αν το δικαίωμα επί της ίσης μεταχειρίσεως ισχύει και στην περίπτωση των διακινουμένων εργαζομένων που είναι υπήκοοι του οικείου κράτους μέλους [36] και αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, συνεπάγεται ότι τα εισοδήματα που έχουν αποκτηθεί σε άλλο κράτος μέλος πρέπει να εξομοιωθούν με τα ημεδαπά εισοδήματα κατά τον υπολογισμό των σχετιζόμενων με το εισόδημα οικογενειακών παροχών. Αν τούτο αληθεύει, ανακύπτει το ερώτημα αν αυτό ισχύει και όσον αφορά την Ελβετία, ήτοι μια χώρα για την οποία δεν ισχύει η Συνθήκη. Η Σουηδική Κυβέρνηση φρονεί ότι τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση στους υπηκόους τους απ' ό,τι σε άλλους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

56. Το Δικαστήριο, στην απόφασή του Petit [37], έκρινε ότι οι κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας και ο κανονισμός 1408/71, ιδίως δε το άρθρο του 3, δεν εφαρμόζονται σε περιπτώσεις στις οποίες όλα τα συναφή στοιχεία έχουν σχέση με ένα και μόνο κράτος μέλος. Κατά την άποψή μου, από την υποβληθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία καθίσταται σαφές ότι οι περιστάσεις της κύριας δίκης δεν συνιστούν μια αμιγώς εσωτερική κατάσταση, χωρίς κανένας παράγοντα που να τις συνδέει με κάποια κατάσταση διεπόμενη από το δίκαιο της Ένωσης, όλες δε οι σχετικές πτυχές τους δεν περιορίζονται σε ένα και μόνο κράτος μέλος [38].

57. Η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, όπως διατυπώνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, απαγορεύει όχι μόνον τις εμφανείς διακρίσεις, λόγω ιθαγενείας των δικαιούχων των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, αλλά και κάθε συγκεκαλυμμένη μορφή διακρίσεως η οποία, με την εφαρμογή άλλων κριτηρίων διακρίσεως, καταλήγει στην πράξη στο ίδιο αποτέλεσμα [39].

58. Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρείται ότι συνεπάγονται εμμέσως δυσμενείς διακρίσεις οι προβλεπόμενες από την εθνική νομοθεσία προϋποθέσεις οι οποίες, μολονότι εφαρμόζονται χωρίς διάκριση λόγω ιθαγενείας, θίγουν κυρίως ή στη μεγάλη πλειονότητά

36 — Βλ. απόφαση Klöppel (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6), σκέψεις 17 και 18.

37 — Απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 1992, C-153/91 (Συλλογή 1992, σ. I-4973, σκέψη 10).

38 — Απόφαση της 1ης Απριλίου 2008, C-212/06, Gouvernement de la Communauté française et gouvernement wallon (Συλλογή 2008, σ. I-1683, σκέψη 33). Κατά πάγια νομολογία, κάθε υπήκοος κράτους μέλους, ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας του και την ιθαγένειά του, ο οποίος έκανε χρήση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και ο οποίος άσκησε επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ. Βλ., ειδικότερα, υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1994, C-419/92, Scholz (Συλλογή 1994, σ. I-505, σκέψη 9), και της 18ης Ιουλίου 2007, C-212/05, Hartmann (Συλλογή 2007, σ. I-6303, σκέψη 17).

39 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 18ης Ιανουαρίου 2007, C-332/05, Celozzi (Συλλογή 2007, σ. I-563, σκέψεις 13 και 23), και Klöppel (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6), σκέψη 17.

τους διακινουμένους εργαζομένους καθώς και οι αδιακρίτως εφαρμοζόμενες προϋποθέσεις των οποίων η πλήρωση είναι ευκολότερη για τους ημεδαπούς εργαζομένους απ' ό,τι για τους διακινουμένους εργαζομένους ή οι οποίες ενέχουν τον κίνδυνο να λειτουργήσουν σε βάρος ειδικά των διακινουμένων εργαζομένων [40]. Δεν είναι απαραίτητο, συναφώς, να αποδειχθεί ότι η επίμαχη διάταξη θίγει στην πράξη ένα πολύ σημαντικότερο ποσοστό διακινουμένων εργαζομένων. Αρκεί ότι αυτή είναι ικανή να παραγάγει ένα τέτοιο αποτέλεσμα [41].

59. Η κατάσταση διαφέρει μόνον αν οι διατάξεις αυτές δικαιολογούνται από αντικειμενικούς λόγους, ανεξαρτήτους από την ιθαγένεια των οικείων εργαζομένων, και είναι ανάλογες προς τον σκοπό που θεμιτώς επιδιώκεται από το εθνικό δίκαιο [42].

60. Κατά την άποψή μου, από την απόφαση Borawitz [43] του Δικαστηρίου προκύπτει σαφώς ότι το γεγονός ότι ο αιτών την καταβολή παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως είναι υπήκοος του κράτους μέλους του αρμοδίου φορέα δεν αποκλείει οπωσδήποτε την εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 στην κατάστασή του, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύεται ότι οι υπήκοοι άλλων κρατών μελών, ή στην προκειμένη περίπτωση της Ελβετίας επίσης, είναι πιθανότερο να θίγονται ή είναι πιθανότερο να θίγονται σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι οι υπήκοοι του κράτους μέλους του αρμόδιου φορέα [44].

61. Θεωρώ ότι εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία προβλέπει ουσιαστικά ότι, προκειμένου να λάβουν γονικές παροχές αντιστοιχούσες στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας και υπερβαίνουσες το επίπεδο του βασικού ποσού, μόνον εισοδήματα αποκτηθέντα στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα (Σουηδία) μπορούν να ληφθούν υπόψη, ενέχει τον κίνδυνο να περιαγάγει σε δυσμενή θέση κυρίως τους υπηκόους άλλων κρατών μελών και της Ελβετίας, καθόσον η προϋπόθεση ο εργαζόμενος να έχει αποκτήσει εισόδημα στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα (Σουηδία) και να είναι ασφαλισμένος για επίδομα ασθενείας ανώτερο του εν λόγω κατωτάτου επιπέδου είναι πιθανό να πληρούται ευκολότερα από τους υπηκόους του τελευταίου αυτού κράτους (Σουηδούς υπηκόους).

40 — Αποφάσεις Celozzi (παρατεθείσα στην υποσημείωση 39), σκέψη 24, και Klöppel (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6), σκέψη 18.

41 — Απόφαση της 28ης Απριλίου 2004, C-373/02, Öztürk (Συλλογή 2004, σ. I-3605, σκέψη 57).

42 — Απόφαση Celozzi (παρατεθείσα στην υποσημείωση 39), σκέψη 25.

43 — Απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2000, C-124/99 (Συλλογή 2000, σ. I-7293).

44 — Βλ., επίσης, απόφαση Klöppel (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6), σκέψεις 17 έως 22.

62. Επιπλέον, μια τέτοια νομοθεσία υπονομεύει τους ίδιους τους στόχους της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και της ισότητας των συνθηκών διαβίωσης που προβλέπονται στο άρθρο 1, στοιχεία α΄ και δ΄, της Συμφωνίας, μαζί με τον ειδικό κανόνα περί της διασφαλίσεως της ίσης μεταχειρίσεως στο πλαίσιο των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 8, στοιχείο α΄, της εν λόγω Συμφωνίας. Κατά την άποψή μου, το άρθρο 8, στοιχείο α΄, της Συμφωνίας αποσκοπεί να εξασφαλίσει ότι τα άτομα που κάνουν χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας δεν θα υφίστανται δυσμενείς διακρίσεις σε σύγκριση με άλλους εργαζόμενους σε παρόμοιες καταστάσεις που δεν έχουν ασκήσει τα δικαιώματα αυτά [45].

63. Σύμφωνα με την επίμαχη σουηδική νομοθεσία, ο διακινούμενος εργαζόμενος, όπως η E. Bergström, διατρέχει τον κίνδυνο να λάβει μικρότερο ποσό οικογενειακής παροχής από αυτό που θα εισέπραττε αν δεν είχε ασκήσει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας στο πλαίσιο της Συμφωνίας. Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η E. Bergström λαμβάνει γονικό επίδομα στο βασικό επίπεδο, ενώ οι εργαζόμενοι που τελούν σε ισοδύναμες περιστάσεις και εργάζονται στη Σουηδία δικαιούνται επίδομα υπολογιζόμενο σύμφωνα με το εισόδημά τους που αποτελεί τη βάση για το επίδομα ασθενείας.

64. Θεωρώ ότι, προκειμένου να διορθωθεί η επίμαχη δυσμενής διάκριση, δεν είναι αναγκαίο, ελλείψει ειδικής σχετικής διατάξεως της νομοθεσίας της Ενώσεως, να χορηγηθούν στην E. Bergström οικογενειακές παροχές στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας υπολογιζομένου με βάση το εισόδημα της στην Ελβετία. Η υποχρέωση διορθώσεως της ως άνω διακρίσεως συνεπάγεται απλώς ότι οι οικογενειακές παροχές της E. Bergström πρέπει να είναι οι ίδιες όπως θα ήταν αν δεν είχε κάνει χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και είχε παραμείνει στη Σουηδία [46]. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι τα επίπεδα εισοδήματος στη Σουηδία πρέπει να ληφθούν ως μέτρο σύγκρισης ή ως σημείο αναφοράς [47]. Υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, το ποσό της οικογενειακής παροχής στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας θα πρέπει να υπολογίζεται με βάση το εισόδημα ενός εργαζομένου στη Σουηδία που ασκεί παρεμφερές επάγγελμα, με ανάλογη επαγγελματική πείρα και συγκρίσιμα προσόντα.

65. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Σουηδική Κυβέρνηση ανέφερε ότι, αν τα γονικά επιδόματα στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας δεν σχετίζονταν με τις πραγματικές ασφαλιστικές εισφορές, το ισοζύγιο στο σουηδικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως

45 — Θα ήθελα να επισημάνω, συναφώς, ότι η διατύπωση του άρθρου 8, στοιχείο α, της Συμφωνίας, που εκφράζει τον σκοπό της διασφαλίσεως της ίσης μεταχειρίσεως στο πλαίσιο του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, είναι πολύ ευρεία και δεν αφορά άμεσα τις διακρίσεις λόγω ιθαγενείας.

46 — Βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 12ης Σεπτεμβρίου 1996, C-251/94, Lafuente Nieto (Συλλογή 1996, σ. I-4187, σκέψη 39)· της 9ης Οκτωβρίου, 1997, C-31/96 έως C-33/96, Naranjo Arjona κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-5501, σκέψη 21)· της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-153/97, Grajera Rodríguez (Συλλογή 1998, σ. I-8645, σκέψη 18), και της 9ης Νοεμβρίου 2006, C-205/05, Nemec (Συλλογή 2006, σ. I-10745, σκέψη 41). Οι προαναφερθείσες αποφάσεις στηρίζονται στο άρθρο 58 του κανονισμού 1408/71. Σημειωτέον ότι οι διατάξεις του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 είναι σε μεγάλο βαθμό παρόμοιες με εκείνες του άρθρου 58, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

47 — Βλ., κατ' αναλογία, προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση Nemec (παρατεθείσα στην υποσημείωση 46).

θα διαταρασσόταν σοβαρά [48]. Πέραν του ότι ο ισχυρισμός αυτός είναι υπερβολικά γενικός και δεν στηρίζεται σε κανένα αποδεικτικό στοιχείο σχετικά με το ότι υπάρχει κίνδυνος να υπονομευθεί σοβαρά το χρηματοοικονομικό ισοζύγιο του σουηδικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως, η ύπαρξη ενός τέτοιου κινδύνου είναι κατά την άποψή μου δύσκολο να αποδειχθεί, δεδομένου ότι από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει σαφώς ότι το ποσό του γονικού επιδόματος που καταβάλλεται σε μια οικογένεια υπό τέτοιες περιστάσεις περιορίζεται εκ του νόμου από ένα ανώτατο όριο και καταβάλλεται μόνο για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

66. Σημειωτέον ότι η Βρετανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστήριξαν εν συνόψει ενώπιον του Δικαστηρίου ότι το εισόδημα του συζύγου της E. Bergström θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως βάση υπολογισμού του ποσού του επίμαχου γονικού επιδόματος [49]. Αν και θεωρώ ότι ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν μπορεί να αποκλεισθεί, κατά τη γνώμη μου, το Δικαστήριο δεν θα πρέπει να εξετάσει το υποθετικό αυτό σημείο, καθόσον το ζήτημα αυτό δεν τέθηκε σαφώς με τη διάταξη περί παραπομπής και, ελλείψει επαρκών πληροφοριών σχετικά με το θέμα, οι εκ μέρους του Δικαστηρίου σχετικές διαπιστώσεις θα ήταν μάλλον θεωρητικής φύσεως.

67. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι η Συμφωνία και τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 72 του κανονισμού 1408/71 δεν επιβάλλουν το εισόδημα που αποκτήθηκε στην Ελβετία να εξομοιώνεται με το αποκτηθέν στην ημεδαπή εισόδημα κατά τον καθορισμό του δικαιώματος επί οικογενειακής παροχής υπό τη μορφή σχετιζομένου με το εισόδημα επιδόματος για την ανατροφή του τέκνου, αλλά απαιτούν τα επίπεδα του εισοδήματος στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα να λαμβάνονται ως μέτρο σύγκρισης ή ως σημείο αναφοράς. Το εθνικό δικαστήριο, κατά τον υπολογισμό του ποσού της οικογενειακής παροχής στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας θα πρέπει να χρησιμοποιήσει ως σημείο αναφοράς το εισόδημα εργαζομένου σε αυτό το κράτος μέλος που ασκεί παρεμφερές επάγγελμα, με ανάλογη επαγγελματική πείρα και συγκρίσιμα προσόντα.

48 — Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει σαφώς ότι το Ταμείο ισχυρίστηκε, στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ότι αν το επίδομα βασιζόταν στο εισόδημα από εργασία σε άλλη χώρα για την οποία δεν επιβάλλονται κοινωνικοασφαλιστικές επιβαρύνσεις στη Σουηδία, τούτο θα υπονόμευε τη χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως.

49 — Βλ. επίσης το σημείο 37 ανωτέρω, σχετικά με την εναλλακτική πρόταση της Επιτροπής όσον αφορά τον σύζυγο της E. Bergström.

VII — Πρόταση

68. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στα υποβληθέντα από το Regeringsrätten (Σουηδία) προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 8 της Συμφωνίας για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, που υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιουνίου 1999 (στο εξής: Συμφωνία), καθώς και το άρθρο 72 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όταν, σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους, η κτήση του δικαιώματος επί οικογενειακών παροχών εξαρτάται από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας, ο αρμόδιος φορέας του εν λόγω κράτους μέλους πρέπει να λαμβάνει υπόψη για τον σκοπό αυτό μια περίοδο ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας η οποία έχει συμπληρωθεί στο σύνολό της στην Ελβετία.

2) Η Συμφωνία και τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 72 του κανονισμού 1408/71 δεν επιβάλλουν το εισόδημα που αποκτήθηκε στην Ελβετία να εξομοιώνεται με το αποκτηθέν στην ημεδαπή εισόδημα κατά τον καθορισμό του δικαιώματος επί οικογενειακής παροχής υπό τη μορφή σχετιζομένου με το εισόδημα επιδόματος για την ανατροφή του τέκνου, αλλά απαιτούν τα επίπεδα του εισοδήματος στο κράτος μέλος του αρμόδιου φορέα να λαμβάνονται ως μέτρο σύγκρισης ή ως σημείο αναφοράς. Το εθνικό δικαστήριο, κατά τον υπολογισμό του ποσού της οικογενειακής παροχής στο επίπεδο του επιδόματος ασθενείας, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει ως σημείο αναφοράς το εισόδημα εργαζομένου σε αυτό το κράτος μέλος που ασκεί παρεμφερές επάγγελμα, με ανάλογη επαγγελματική πείρα και συγκρίσιμα προσόντα.»